

Kertomusvuoden aikana olivat varsinaisten kaupunginvaltuutettujen varajäseninä seuraavat:

Toimittaja E. K. Aaltonen  
 Tullivartija R. J. V. Andersin  
 Kauppias T. E. Arijoki  
 Toimitusjohtaja R. B. Berner  
 Sosiaalihuoltaja M. H. Björklund  
 Rehtori H. A. Blomqvist  
 Toimitussihteeri H. O. Bonsdorff  
 Tarkastaja T. Bryggari  
 Toimistopäällikkö H. Båsk  
 Kouluneuvos G. E. Cavinus  
 Tilintarkastaja S. H. Colliander  
 Toimittaja I. M. Ehrström  
 Kirjaltaja D. A. Eriksson  
 Pastori E. G. Ervamaa  
 Ylisähkömestari G. B. Forss  
 Autonkuljettaja S. I. Halme  
 Valtiotieteen maisteri P. V. J. Hanski  
 Toimittaja K. H. Hautamäki  
 Taloustirehtööri M. J. Hopeavuori  
 Poliisikomisario E. J. Huotari  
 Kotitalousopettaja A. M. Häggman  
 Arkistonhoitaja A. M. Ikonen  
 Toimitusjohtaja S. I. A. Jalavisto  
 Rouva M. Janhunen  
 Järjestösihteeri K. O. Järvelä  
 Valtiotieteen kändidaatti V. O. Järvinen  
 Varastotyöntekijä P. Kahi  
 Metallityöntekijä M. A. Kivistö  
 Kirjaltaja A. E. Koskinen  
 Huoltosihteeri A. T. Koskinen  
 Kutoja I. Kotokaski  
 Konttoripäällikkö H. J. Laine  
 Liikennemestari V. J. Laitinen  
 Toimitsija A. L. Laurikainen  
 Veturinkuljettaja K. A. Lehtonen

Toimitusjohtaja A. V. Leikola  
 Ylihoitaja A. E. Leppänen  
 Huoltotoiminnan ohjaaja A. K. Leskinen  
 Maanviljelijä L. E. Lindberg  
 Toimitusjohtaja R. B. M. Lindstedt  
 Rouva J. Linko  
 Toimitusjohtaja C.-G. O. Londén  
 Toimittaja S. N. Manninen  
 Toimitusjohtaja I. I. Marttila  
 Autonkuljettaja J. Mehto  
 Verhoilija A. A. Nevaja  
 Toimitsija M. L. Nieminen  
 Sähköasentaja T. Nieminen  
 Toimittaja E. J. Paavola  
 Jaostosihteeri E. V. Peuhkuri  
 Taloustirehtööri J. Pyy  
 Arkistonhoitaja H. V. Raatikainen  
 Rouva S. I. Rydman  
 Oikeusneuvosmies E. J. Rönkä  
 Toimitsija E. A. Salmi  
 Ekonomi T. T. Salminen  
 Ohjelmatoimittaja K. G. E. Salovaara  
 Rouva A. G. Sihvo  
 Ent. kunnallisneuvosmies Y. N. Similä  
 Liikemies A. A. Taiminen  
 Toimitsija L. A. Taskinen  
 Toimitusjohtaja K. R. Urho  
 Kirvesmies A. Uusitalo  
 Kansakoulunopettaja L. E. Vaheri  
 Postivirkailija J. P. O. Valpas  
 Ylilääkäri P. G. Vara  
 Sosiaalijohtaja P. T. Virkkunen  
 Kirvesmies J. I. Virtanen  
 Toimitusjohtaja J. V. Vuortama

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimi vt Aho, ensimmäisenä varapuheenjohtajana vt Leivo-Larsson ja toisena varapuheenjohtajana vt Modeen (12. 1. 4 §).

Kaupunginvaltuusto kokoontui 23 kertaa; sen pöytäkirjojen pykäläluku oli 1 148.

Kaupunginvaltuuston kertomusvuonna käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat:

## 1. Yleistä kunnallishallintoa koskevat asiat

### *K a u p u n g i n v a l t u u s t o*

*Keskeneräiset aloitteet.* Merkittiin tiedoksi, että v:n 1954 päättyessä oli käsittelemättä 40 aloitetta, joita valtuutetut edellisinä vuosina olivat tehneet. Samalla ilmoitettiin ne toimenpiteet, joihin kaupunginhallitus aloitteiden johdosta oli ryhtynyt (23. 2. 183 §).

*Valtuustaloitteiden joustavampi käsitteleminen.* Vt Ohman oli tehnyt aloitteen, missä ehdotettiin, ettei miltei kaikkia kaupunginvaltuustolle tehtyjä aloitteita hylättäisi kaavamaisella lauseella »ei anna aihetta toimenpiteisiin» tai sanonnalla »ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin». Aloitteiden lukumäärä oli suuresti lisääntynyt ja niiden joukossa oli sellaisiakin, jotka sisälsivät vain puolue- tai henkilöpropagandaa. Kun lukuisissa aloitteissa

kuitenkin esitettiin huomionarvoisia näkökohtia ja ehdotuksia kunnallisen toiminnan uudistamiseksi, olisi positiivisempi suhtautuminen niihin suotava. Aloitteentekijä oli sen vuoksi ehdottanut, että kaupunginhallituksen tehtäväksi annettaisiin laatia ehdotus sellaisen muutoksen aikaansaamiseksi valtuutettujen tekemien aloitteiden käsittelyyn, että em. sanonnat korvattaisiin joustavammalla ja yksilöllisemmällä sanonnalla. Kaupunginhallitus oli myöntänyt, että aloitteita kaupunginvaltuustolle esiteltäessä oli ehkä käytetty liian lyhyttä ja kaavamaista sanontaa varsinkin niissä tapauksissa, jolloin aloitteessa tehty ehdotus oli jo toteutettu kaupunginhallituksen toimesta sen toimivaltaan kuuluvana. Syynä siihen, että oli käytetty sanontaa »Kaupunginvaltuusto päättäne, ettei aloite anna aihetta toimenpiteisiin», tai »enempiin toimenpiteisiin» oli ollut pyrkimys laatia ehdotus niin selvään muotoon, että kaupunginvaltuustossa mahdollisesti suoritettavassa äänestyksessä kaupunginhallituksen ehdotus muodostaisi selvän vastaehdotuksen kaupunginvaltuustossa ehkä esitettävään muutosehdotukseen. Samalla kaupunginhallitus oli ilmoittanut välttävänsä vastaisuudessa entistä sanontaa ja käyttävänsä kuhunkin aloitteeseen paremmin soveltuvaa päätösehdotusta. Niissä aloitteissa, joita syystä tai toisesta ei voitaisi toteuttaa, tai joiden ehdotuksen kaupunginhallitus oli toteuttanut tai tulisi toteuttamaan toimivaltaansa kuuluvana, voitaisiin esimerkiksi käyttää tämän asian päätösehdotuksessa olevaa sanontaa, jonka mukaan kaupunginvaltuusto päätti katsoa edellä olevan lausunnon riittäväksi selvitykseksi aloitteeseen (9. 11. 965 §, 21. 12. 1 113 §).

*Valtuutettujen varajäsenten valitseminen eri lautakuntiin.* Vt Hopeavuori ym. olivat tekemässään aloitteessa maininneet, että kaupunginvaltuutetun saadessa määräajaksi vapautusta valtuutetun tehtävästä, tulee hänen sijalleen varavaltuutettu, mutta lautakuntapaikat jäävät täyttämättä. Kun eräät lautakuntapaikat saattavat kuukausimääriä olla ilman jäsentä, olivat aloitteentekijät ehdottaneet lautakuntien tehokkaan työskentelyn turvaamiseksi, että varavaltuutettu saisi tilapäisesti täyttää myöskin varsinaisen valtuutetun lautakuntapaikat ja että lautakuntiin yleensä pyritäisiin nimittämään varajäsenet. Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi (2. 11. 958 §).

### *Kaupunginhallitus ja välittömästi sen alaiset virastot*

*Kaupunginhallituksen* jäseniksi v:ksi 1955 valittiin vtt Bruun, Harkia, Lehto, Loppi, Meltti, Saastamoinen, Tuurna ja Östenon sekä valtiotieteen kandidaatti V. O. Järvinen (12. 1. 5 §).

Apulaiskaupunginjohtaja P. B. J. Railolle myönnettiin ero apulaiskaupunginjohtajan virasta 24.3. lukien hänen täytettyä 67 vuotta ja hänen tilalleen apulaiskaupunginjohtajaksi valittiin varatuomari E. K. Uski (12. 1. 16 §, 9. 3. 224 §).

*Kaupunginkansliaan* päätettiin perustaa uusi 12. palkkaluokkaan kuuluva autonkuljettaja-vahtimestarin virka 1.1.1956 lukien. Samasta ajankohdasta muutettiin 11. palkkaluokkaan kuulunut vahtimestarin virka 12. palkkaluokkaan kuuluvaksi autonkuljettaja-vahtimestarin viraksi (21. 9. 783 §, 21. 9. 782 §).

*Kaupunginhallituksen asiamiesosaston johtosäännön uusiminen ja apulaiskaupungin-asiamiehen viran siirtäminen ylempään palkkaluokkaan.* Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä asiamiesosaston johtosäännön esityksen mukaisesti, siirtää 1.1.1956 lukien apulaiskaupunginasiamiehen viran 27. palkkaluokasta 28. palkkaluokkaan sekä muuttaa samasta ajankohdasta lainopillisen apulaisen viran nimityksen lainoppineeksi avustajaksi (16. 11. 995 §, ks. kunn. as. kok. n:o 116).

*Hankintatoimisto.* Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä kaupungin hankintatoimiston johtosäännön kaupunginhallituksen ehdottamien muutosten mukaisesti sekä samalla kumota 27.11.1946 vahvistamansa kaupungin painatus- ja hankintatoimiston johtosäännön ja 27.10.1948 vahvistamansa kaupunginkanslian johtosäännön 2 §:n 2 kappaleen,

perustaa hankintatoimistoon 33. palkka- ja IV kielitaitoluokkaan kuuluvan toimistofaktorin viran (23. 3. 270 §),

muuttaa hankintaosaston esimiehen viran nimityksen hankinta-asiamiehen viraksi ja painatusosaston esimiehen viran nimityksen painatusasiamiehen viraksi,

kehottaa teollisuuslaitosten lautakuntaa, sähkö- ja kaasulaitosta sekä työtupien johtokuntaa ja työtupia suorittamaan kaupunginhallituksen erikseen määräämät yleishankinnat kaupungin muille virastoille ja laitoksille,

kehottaa kaupungin lautakuntia ja vastaavia viranomaisia vähintään kerran vuodessa vahvistamaan alaisilleen virastoille ja laitoksille sekä virastojen ja laitosten päälliköitä alaisilleen hankintoja suorittaville viranhaltijoille sen ylimmän rajan, johon näiden tekemien hankintojen arvo tai määrä saa kerrallaan nousta,

kehottaa niitä virastoja ja laitoksia, joiden suoritettavaksi on annettu yhteishankintatehtäviä, noudattamaan hankintatoiminnassaan komitean mietinnön luvussa »Hankintamenettely» selostettuja, samoin kuin kaupunginhallituksen sen lisäksi hyväksymiä hankintaperiaatteita,

kehottaa kaupungin kaikkia virastoja ja laitoksia kiinnittämään hankinnoissaan huomiota hankittavien tavarain standardisointimahdollisuuksiin,

kehottaa virastoja ja laitoksia, joilla ei ole erityistä hankintaelintä tai -henkilöä, keskittämään hankinta-asiat määrätyn henkilön hoidettavaksi varsinaisen virkansa ohella, määrätä, että henkilöautojen hankintaan on saatava kaupunginhallituksen yleisjaoston hyväksyminen sekä

myöntää painatusosaston esimiehelle V. Stenmanille erivapauden korkeakoulun loppututkintoa koskevasta pätevyysvaatimuksesta hankintatoimiston päällikön virkaan nähden (26. 1. 73 §, 9. 2. 131 §, 23. 3. 270 §, khn mtö n:o 1, kunn. as. kok. n:o 18, ks. s. 119, v:n 1946 kert. I osan s. 6 ja v:n 1948 kert. I osan s. 4).

Eräiden virastojen muutettua suurempiin huoneistoihin oli niiden tarpeisiin hankittava erilaista uutta kalustoa, mm. Stadionilla olevan veroviraston osan puhelinliikenteen järjestämisen laskettiin Puhelinyhdistyksen ilmoituksen mukaan maksavan n. 9.6 milj. mk.

*Kaupunginarkistoon* päätettiin 1.1.1956 lukien perustaa 20. palkkaluokkaan kuuluva amanuenssin virka (5. 10. 828 §).

*Rahatoimistoon* päätettiin perustaa 14. palkkaluokkaan kuuluva osastonhoitajan virka 1.3. lukien, samaten päätettiin 20 toimiston 9. palkkaluokkaan kuuluvaa toimistoapulaisen virkaa siirtää 10. palkkaluokkaan kertomusvuoden alusta lukien (23. 2. 180 §, 20. 4. 332 §, 22. 6. 599 §).

*Tilastotoimisto.* Kaupunginvaltuusto päätti perustaa tilastotoimistoon 1.1.1956 lukien seuraavat virat: 20. palkka- ja III kielitaitoluokkaan kuuluvan apulaisaktuaarin viran, pätevyysvaatimuksena korkeakoulussa suoritettu loppututkinto, 10. palkka- ja IV kielitaitoluokkaan kuuluvan toimistoapulaisen viran ja 9. palkkaluokkaan kuuluvan toimistoapulaisen viran. Sitäpaitsi päätettiin reikäkorttiosaston esimiehenä toimivan 22. palkkaluokkaan kuuluvan aktuaarin virka 1.5. lukien siirtää 24. palkkaluokkaan (21. 9. 777 §, 20. 4. 331 §).

*Palkkalautakunnan* toimistoon päätettiin 1.1.1956 lukien perustaa yksi 10. ja yksi 9. palkkaluokkaan kuuluva toimistoapulaisen virka (25. 5. 460 §).

### *Revisiolaitos*

*Tilintarkastajien kertomuksen käsittelyn aika.* Kaupunginvaltuusto päätti pyytää sisäasiainministeriöltä, että v:n 1954 hallinnosta annettu kertomus sekä ko. vuoden tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen saataisiin käsitellä viimeistään kertomusvuoden lokakuun aikana pidettävässä kaupunginvaltuuston kokouksessa. Sisäasiainministeriö suostui kaupunginvaltuuston esitykseen 20.5. (4. 5. 408 §, 22. 6. 563 §).

*V:n 1954 hallinnon ja tilien tarkastus.* Valittuaan puheenjohtajakseen toimitusjohtaja M. Kalevan, varapuheenjohtajakseen pankinkamreeri U. V. Ahon sekä sihteerikseen varatuomari V. J. W. Kanervan tilintarkastajat entistä menettelytapaa noudattaen jakautuivat viiteen jaostoon, joista kukin sai tehtäväkseen perehtyä määrättyihin hallinnonhaaroihin ja laitoksiin. Tutustuttuaan lautakuntien pöytäkirjoihin ja muihin kaupungin hallintoa koskeviin asiakirjoihin sekä tilinpäätökseen ja tarkastettuaan kaupungille kuuluvat velkakirjat, obligaatiot, osakkeet ja talletustodistukset, lahjoitusrahastojen arvopaperit sekä yksityisten kaupungin haltuun tallettamat varat ja kiinteistötoimiston hallussa olevat velkakirjat ja vuokrasopimukset tilintarkastajat antoivat tilintarkastuskertomuksensa kaupunginvaltuustolle 6.6. Siinä tarkastajat erikoisesti korostivat sitä, että kaupungin silloista hyvää maksuvalmiutta ei olisi päästettävä huononemaan, jotta välttyttäisiin kalliiksi tulevan lyhytaikaisen luoton ottamisesta. Edelleen olisi kaupungin entistä määrätietoisemmin pyrittävä rahoittamaan ainakin tuloa tuottavat pääomamenonsa pitkä-

aikaisilla lainoilla, eikä käytettävä niihin kunnallisveron tuottoa. Suuria vuoden varrella myönnettäviä määrärahanylityksiä olisi niinkään entistä tiukemmin rajoitettava, ellei menoja vastaamaan ollut kertynyt riittävästi ylituloja ja menosäästöjä. Kaupungin n. 200 milj. mk:aan nousevien autokustannusten supistamiseksi olisi autojen käytön valvontaan kiinnitettävä entistä suurempaa huomiota sekä uusittava vanha epätaloudelliseksi osoittautunut autokanta. Vielä olisi autojen jakautuminen eri laitosten ja virastojen kesken sekä niiden käyttö kokonaisuudessaan tutkittava.

Jo v. 1952 kiinnittivät tilintarkastajat huomiota siihen, että sellaisten yhtiöiden, säätiöiden ja muiden taloudellisten yhteisöjen, joissa kaupunki on osallisena, olisi toimitettava vuosi- ja tilikertomuksensa heti niiden valmistuttua revisiotoimistolle. Asiaa ei vieläkään ollut tyydyttävästi järjestetty.

Kaupungin rakennustoiminnassa oli edelleenkin esiintynyt ilmiöitä, jotka osoittivat, ettei rakennustoimintaa edeltävä suunnittelu- ja valmistelutyö ollut aina ollut riittävän perusteellista. Esim. kansakoulurakennusten kustannukset olivat vaihdelleet siinä määrin, että niiden perusteella on voitu päätellä, ettei kansakoulujen rakentamisessa ole esiintynyt yhdenmukaista ja tasapuolista linjaa, vaan on tehty toisistaan suuresti poikkeavia ratkaisuja, mikä usein on tapahtunut taloudellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kustannuksella (ks. s. 125).

Kaupungin omistamien kiinteistöjen huoneistotilojen käytöstä ei ole olemassa riittävän yksityiskohtaisia tietoja. Niinpä Lasipalatsin entisen HOK:n ravintolan keittiöosa, useita satoja neliömetrejä, oli ollut erinomaisesta sijainnistaan huolimatta käyttämättä v:sta 1949 lähtien. Mainitunlaisten tapausten välttämiseksi olisi kaupungin huoneistotilojen tehokasta käyttöä entistä paremmin valvottava.

Liikennelaitoksen toiminnasta tehty erillistilinpäätös voi antaa kaikkia yksityiskohtia tuntemattomalle harhaanjohtavan kuvan liikennelaitoksen todellisista kuluista ja kustannuksista ja siten koko liikennelaitoksen kannattavuudesta. Tilinpäätös sisältää nimittäin sekä laskennallisia että toteutuneita kuluja ja on siinä laskettu jo etukäteen menoiksi myös yritykseen sijoitetulle ja pääosaltaan verotuksen avulla kootulle omalle pääomalle 6 %:n korko, joka liikennelaitoksen olisi tuotettava, jotta yritys olisi kannattava. Kaupungin eri laitosten sisäiset veloitukset liikennelaitokselta ovat sekä määrältään että laadultaan tulkinnanvaraiset, minkä vuoksi niiden selvittäminen olisi tärkeää, jos jonkin yrityksen osan kannattavuus erillisenä laitoksena halutaan julkisuudessa sellaisena esittää. Kaupunginreviisori oli lausunnossaan kiinnittänyt huomiota liikennelaitoksen v. 1953 suorittaman matkustajalaskennan kustannuksiin, jotka v. 1954 nousivat jo yli 8 milj. mk:n, eikä laskennasta ollut vielä tuloksia näkyvissä. Kun siten hankitut tiedot jo olivat osittain vanhentuneet, eivät siihen uhratut varat vastanneet tarkoitustaan. Jos mainitunlaiseen laskentaan vastaisuudessa ryhdytään, olisi tarkemmin selvitettävä mihin laskennalla pyritään ja esitettävä ennakkolaskelma kustannuksista. Edelleen oli kiinnitetty huomiota laitoksen radioautotoimintaan ja sen kustannuksiin, jotka v. 1954 olivat olleet n. 8 milj. mk. Myös liikennelinjojen ja pysäköintipaikkojen järjestely oli epätarkoituksenmukaisesti suunniteltu, mikä aiheutti laitokselle lisäkustannuksia.

Kaasu- ja sähkölaitoksen välisen kiinteän yhteistoiminnan aikaansaaminen vaikuttaisi tilintarkastajien mielestä myönteisesti kaupungin talouteen.

Edelleen olisi harkittava, oliko kaupungilla syytä enää normaalien olosuhteiden vallitessa ainakaan entisessä laajuudessa harjoittaa konjunktuiherkkää polttopuun kauppaa. Kun kaasulaitos on suuri koksien myyjä ja sillä on hiilikauppaan perehtynyt henkilökunta, olisi tutkittava, olisiko taloudellisesti edullisempaa siirtää polttoainetoimiston hiilikaupat kaasulaitoksen hoidettavaksi.

Vielä tilintarkastajat olivat kiinnittäneet huomiota siihen, että kaupunginorkesteri oli luovutettu Suomalaisen Oopperan käyttöön 9 kk:n ajaksi 300 000 mk:n kuukausikorvausta vastaan, mikä summa ei peittänyt todellisia kustannuksia. Kun kaupunginorkesterin kokonaismenot v. 1954 olivat n. 62 milj. mk ja lähes puolet orkesterin ajasta kului oopperan tarkoituksiin, oli kyseessä varsin huomattava mainitun taidelaitoksen avustaminen. Koska ko. laitos palveli koko maan taide-elämää, olisi kaupungin avustuksen suuruuden selvittämiseksi asianmukaista, että kaupunki perisi orkesterin luovuttamisesta normaalin korvauksen, jolloin voitaisiin selvittää kaupungin avustuksen suuruus valtion antamaan avustukseen verrattuna.

Koska sairaaloiden asuntokysymyksessä ei ollut saatu aikaan ratkaisevaa parannusta,

vaikka Kivelän sairaalan alueelle v:n 1954 kuluessa oli valmistunut kaksi suurta asuinrakennusta, olisi asia nopeasti tutkittava koko laajuudessaan. Tässä yhteydessä olisi myös tutkittava mitä mahdollisuuksia olisi hoitaa asuntokysymys avustamalla sairaalahenkilökunnan omaistoimista rakennustoimintaa (ks. s. 84, 153, 232).

Viimeksi tilintarkastajat, yhtyen kaupunginrevisorin huomautuksiin, pitivät välttämättömänä, että teurastamon laskutusjärjestelmä uusittaisiin sellaiseksi, että laitoksen saatavat jatkuvasti ja täydellisesti olisivat selvillä.

Elintarvikekeskuksen uuden juurikasvivaraston suunnittelussa olisi saatava kaikki entisen varaston heikkoudet vältetyiksi.

Kaupunginvaltuusto päätti, saatuaan asianomaisten laitosten antamat selvitykset em. huomautusten johdosta,

1) että ao. kaupungin hallintoelimet veloitetaan ottamaan huomioon tilintarkastajien tekemät huomautukset ja ehdotukset;

2) että revisiotoimiston v:n 1954 kertomuksessa esitetyt huomautukset otetaan varteen v:n 1955 aikana;

3) että kaupungin v:n 1954 tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaus myönnetään kaupunginhallitukselle ja muille tilivelvollisille sekä

4) että tilivelvollisille myönnetään vastuuvapaus myös v:lta 1953 palotointia koskevista asioista, jotka revisiotoimiston v:n 1953 kertomuksessa tarkemmin selostettiin (19. 10. 884 §, khn mtö n:o 5 ja 7).

*Vuositolintarkastajat.* Kaupungin hallinnon ja tilien tarkastajiksi valittiin kertomusvuodeksi järjestösihteeri T. A. Aaltonen, pankinkamreeri U. V. Aho, toimistonjohtaja A. Edberg, toimitsija V. K. Ekström, toimitusjohtaja M. Kaleva, varatuomari V. Kanerva, ylitarkastaja P. K. Lahtela, sosionomi B. B. Nybergh, toimitsija Y. I. E. Salonen, professori P. H. Schybergson, apulaisjohtaja T. V. Sivula ja johtaja T. Vanhala sekä varalle kauppatieteen kandidaatti S. H. R. Colliander, tilintarkastaja H. Gertsch, toiminnanjohtaja T. E. Huttunen, johtaja Y. M. Ihari, osastonjohtaja J. U. A. Koski, muurari O. Kuusmanen, verhoilija E. O. Kuusisto, kirjanpitäjä M. Sinisalo, toimitusjohtaja K. V. Sukki, ekonomisti A.-L. Suomio, toimitusjohtaja C. G. Weckman ja tarkastaja S. A. Winter (12. 1. 6 §).

Tarkastaja Winterille myönnettiin sittemmin ero vuositolintarkastajan varajäsenen tehtävästä ja tilalle valittiin toimitsija V. Mikkola (9. 2. 126 §).

*Kiinteän omaisuuden tarkastajien* annettua kertomuksensa suoritetusta kiinteän omaisuuden tarkastuksesta v:lta 1954 kaupunginvaltuusto päätti, saatuaan niiden lautakuntien ja laitosten selitykset, joita huomautukset koskivat, ettei kiinteän omaisuuden tarkastajien kertomus antanut aihetta enempään toimenpiteisiin (19. 10. 885 §, khn mtö n:o 9).

*Irtaimen omaisuuden tarkastus.* Kertomuksessa mainittujen hallintoelinten sekä virastojen ja laitosten annettua selvityksensä tehtyjen huomautusten johdosta kaupunginvaltuusto päätti, ettei irtaimen omaisuuden tarkastajien kertomus v:lta 1954 antanut aihetta enempään toimenpiteisiin (19. 10. 886 §).

*Määrärahan ylitysten estäminen.* Kaupunginvaltuusto oli v. 1954 (ks. s. 103) velvoittanut kaupunginhallituksen selvittämään mihin toimenpiteisiin kaupunginhallitus aikoi ryhtyä määrärahojen ylitysten estämiseksi. Asian johdosta kaupunginhallitus oli samana vuonna esittänyt tilisäännön eräiden pvkälien muuttamista, jotka ehdotukset kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt 17. 11. 1954 (ks. s. 5 ja kunn. as. kok. n:o 90). Lisäksi kaupunginhallitus oli katsonut aiheelliseksi tehostaa kertomusvuoden talousarvion ja tilisäännön määrävsten noudattamista sen uusituslaissa muodossa lähettämällä kiertokirjeen kaikille lauta- ja johtokunnille sekä virastoille ja laitoksille. Kiertokirjeessä oli mm. tehostettu sitä, että varainhoitovuotta varten vahvistettua talousarviota oli tarkoin noudatettava, eikä määrärahoja saanut ilman lupaa ylittää eikä käyttää muuhun kuin talousarviossa määrättyyn tarkoitukseen. Jos kuitenkin erittäin pakottavat syvät vaativat määrärahan ylittämistä, oli esitys tarpeellisesta lisämäärärahasta tehtävä riittävän aikaisessa vaiheessa. Määrärahan ylitysten rajoittamiseksi mahdollisimman vähäiseksi ja erikoisesti rakennusmäärärahojen käytön valvonnan tehostamiseksi oli virastojen ja laitosten päälliköitä kehoitettu entistä tarkemmin seuraamaan alaistensa arkkitehtien, insinöörien ja muiden suunnittelijoiden johtamien tai valvomien töiden kustannuksia (ks. s. 6). Laadittuja kustannusarvioita oli tarkoin seurattava ja välttämättömäksi osoittautuneista poikkeamisista riittävän aikaisessa vaiheessa ilmoitettava ao. viraston tai laitok-

sen päällikölle. Rakennusvirastoa oli kehoitettu yhteistoiminnassa revisiotoimiston ja järjestelytoimiston kanssa tutkimaan, voitiinko rakennustoimiston kirjanpito koneellistaa entistä laajemmassa mittakaavassa. Vielä oli vältettävä uusia menoja, jos niitä varten ei talousarviossa ollut määrärahoja. Samaten oli vältettävä sellaista toiminnan laajentamista, jota ei talousarviossa ollut otettu huomioon. Poikkeaminen kaupunginhallituksen vahvistamasta tilapäisten viranhaltijain luettelosta ei ollut sallittua ilman kaupunginhallituksen lupaa. Kaupunginhallituksen mielestä ei toistaiseksi olisi aihetta enempiin toimenpiteisiin, vaan olisi odotettava niitä kokemuksia ja tuloksia, joita jo päätetyistä toimenpiteistä saataisiin. Kaupunginhallituksen selitys merkittiin tiedoksi (25. 5. 493 §).

*Tilisäännön muuttaminen.* Herra H. Niemelä oli valittanut lääninhallitukselle sen johdosta, että kaupunginvaltuusto v. 1954 oli muuttanut tilisäännön 20 §:n siten, että siihen oli lisätty kolmas momentti, jonka mukaan kaupunginhallituksella oli oikeus määrärahaa käyttävän viranomaisen esityksestä muuttaa talousarviossa vahvistetun kokonaismäärärahan jakoa, mikäli aiheena ei ollut kaupunginvaltuuston hyväksymän rakennussuunnitelman tai hankintaohjelman laajentaminen tai muuttaminen. Valittajan mielestä kaupunginvaltuusto oli sanotulla päätöksellään siirtänyt erältä osin kaupunginhallitukselle valtuustolle kuuluvan vallan muuttaa talousarviota. Mainittu menettely oli valittajan mielestä kunnallislain 113 §:n vastainen ja saattoi aiheuttaa kokonaismäärärahojen väärinkäyttöä ainakin siten, että niitä voitiin käyttää muihinkin kuin valtuuston määräämiin tarkoituksiin. Kaupunginrevisori oli huomauttanut, että oikeus määrärahan jaon muuttamiseen rajoittuisi lähinnä sellaisiin tapauksiin, joissa töiden suoritusmahdollisuuksia tai niiden jouduttamisvaiheita silmällä pitäen olisi aiheellista poiketa aloite- tai suunnitteluvaiheessa ehkä hyväksi katsotusta kokonaismäärärahan jaosta eri kohteiden välillä. Kaupunginrevisori oli kuitenkin todennut, että kaupunginvaltuusto po. momentin määräyksellä oli myöntänyt kaupunginhallitukselle yleisoikeuden valtuuston määrättyihin perusteluihin nojautuvien, määrärahaa koskevien ratkaisujen muuttamiseen, joten joku työ- tai hankintakohde saattoi tulla suositummaksi toisen kustannuksella. Tällainen muuttamisvalta toisarvoisissakin asioissa tuntui arveluttavalta, varsinkin kun sanat »kokonaismäärärahan jako on talousarviossa vahvistettu» viittaa siihen, että kaupunginvaltuusto on tehnyt talousarviopäätöksensä siitä, miten paljon rahaa määrättyyn tarkoitukseen saatiin käyttää. Kaupunginhallituksen ohjesäännön mukaan ei kaupunginhallituksella ollut tällaista päätäntävaltaa. Kaupunginlakimies oli asiasta antamassaan lausunnossa huomauttanut, että määrärahan vahvistetulla jaolla tarkoitettiin talousarvion perusteluissa esiintyvää menomomenttien jakoa alaryhmiin. Näin ollen kaupunginhallituksella uuden määräyksen mukaan olisi oikeus muuttaa perusteluissa ilmenevää määrärahan jakoa eri kohteiden kesken sillä rajoituksella, että muuttaminen ei saanut tapahtua, jos aiheena oli kaupunginvaltuuston hyväksymän rakennussuunnitelman tai hankintaohjelman muuttaminen tai laajentaminen. 20 §:n 2 ja 3 momentin sanamuotoa verrattaessa voitiin todeta, että 3 momentti pääasiallisesti oli tarkoitettu sovellettavaksi pääomamenoihin, jolloin jaosta poikkeaminen olisi ajateltavissa sellaisissa tapauksissa, joissa työt tulevat jatkumaan useamman vuoden ja jolloin kunkin vuoden talousarvioon otetaan vain osa työn vaatimista kustannuksista. Kunnallislain 113 §:n mukaan on kunnan taloutta hoidettava hyväksytyyn talousarvion mukaan. Määräyksen mukaan sitovat siis talousarvion käyttäjä määrärahan käyttöä koskevat perustelut sekä määrärahan nimike. Kaupunginvaltuustolla on yksinoikeus päättää, käytetäänkö määräraha toiseen tarkoitukseen, kuin mihin se talousarviossa on osoitettu. Kaupunginhallituksella ei siis lain mukaan ole oikeutta muuttaa määrärahan käyttötarkoitusta. Jos kaupunginvaltuusto talousarvion vahvistamisen yhteydessä on oikeuttanut kaupunginhallituksen muuttamaan kahta tai useampaa vritystä varten myönnetyn määrärahan jakoa, ei tällainen valtuutus ole lainvastainen. Sitä vastoin voitiin ehkä pitää laittomana yleismääräyksen muodossa annettua valtuutusta, koska se poikkesi siitä periaatteesta, että vahvistettua talousarviota oli noudatettava. Jotta välttyttäisiin valituksessa anottuun kaupunginvaltuuston päätöksen kumoamisesta, olisi kaupunginlakimiehen mielestä muutettava tilisäännön 20 §:n 3 momentissa annettua valtuutusta poiketa kokonaismäärärahan jaosta siten, että valtuutus koskisi vain tiettyjä määrärahoja, jotka olisi erotettava muista määrärahoista joko siten, että määrärahan nimikkeeseen otettaisiin viittaus tilisäännön 20 §:n 3 momentin määräykseen tai niin, että kaupunginvaltuusto tekee asiasta eri pää-

töksen. Kaupunginvaltuusto päätti muuttaa tilisäännön muuttamisesta v. 1954 (ks. s. 5) tekemäänsä päätöstä siten, että kaupunginhallituksella 20 §:n 3 momentin (ks. kunn. as. kok. n:o 90) mukaan olisi oikeus kokonaismäärärahan puitteissa muuttaa vain niitä määrärahoja, joiden osalta kaupunginvaltuusto eri päätöksellä antaa valtuutuksen. Samalla kaupunginvaltuusto päätti valituksen johdosta lääninhallitukselle annettavassa selityksessään ilmoittaa tilisäännön valituksenalaisen määräyksen muuttamisesta sekä anoa, että valitus ei antaisi aiheutta toimenpiteisiin (4. 5. 405 §).

### *Verotusvalmisteluvirasto*

*Verotusvalmisteluvirastoa koskevien kaupungin ja valtion välisten sopimusten tarkistaminen.* Kaupunginvaltuusto päätti oikeuttaa kaupunginhallituksen tekemään valtiovarainministeriön kanssa ao. komitean ehdotuksen mukaisen sopimuksen verovirastoa koskevien tehtävien ja kustannusten jaosta sekä hyväksyä sopimuksen sovellettavaksi jo 1. 1. 1955 lukien (12. 1. 35 §, kunn. as. kok. n:o 161).

*Vapautuksen myöntäminen taksoituslautakunnan puheenjohtajalle ennakoperintälain mukaan puheenjohtajalle kuuluvista tehtävistä.* Kaupunginvaltuusto päätti, että verotusviraston tulee v. 1955 ja 1956 hoitaa ennakoperintälain mukaan taksoituslautakunnan puheenjohtajalle kuuluvat tehtävät (12. 1. 34 §, 21. 12. 1 130 §).

### *Viranhaltijain ja työntekijäin palkka-, eläkeyms. kysymykset*

*Palkkaluokituksen muuttamisesta eräisiin sääntöihin aiheutuvat muutokset.* Kaupungin hallituksen päätettyä, että uusi palkkaluokittelu otetaan käytäntöön 1. 1., alkaen, mihin päätökseen sisältyi myös virkasäännön 21 §:n muutoksen täytäntöönpano (ks. kunn. as. kok. n:o 145), oli käynyt välttämättömäksi tarkistaa myös seuraavat säännöt, joiden määräykset nojautuvat virkasäännön em. pykälässä vahvistettuun palkkaluokitteluun: viranhaltijain eläkesäännön 6 §:n 1 momentti ja 7 §:n 2 momentti, työntekijäin eläkesäännön 8 §:n 2 momentti ja matkustussäännön 2 §:n 1 momentti. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen muutosehdotuksen siten muutettuna, että viranhaltijain eläkesäännön 6 §:n 1 momentti sai seuraavan sanamuodon: täyden eläkkeen määrä on 29.—40. palkkaluokassa 60 % viranhaltijain niistä palkkaeduista, jotka hänellä on virasta eroamishetkellä, ja muissa palkkaluokissa 65% sanotuista palkkaeduista, kuitenkin siten, että se 10. palkkaluokassa on 67 % mainituista palkkaeduista ja että se siitä alaspäin kohooa 2 % kultakin palkkaluokalta, niin että se ensimmäisessä palkkaluokassa on 85 %. Alemmassa palkkaluokassa alkoon prosenttimäärin vaihtelusta johtuen kuitenkin maksettako suurempaa eläkettä kuin ylemmässä (20. 4. 341 §).

Palkkalautakunta oli myöhemmin huomauttanut eduskunnan 5. 4. tekemällään päätöksellä poistaneen valtion virkamiesten eläkkeistä ns. eläkekaton ja vahvistaneen eläkeprosentin kaikissa valtion palkkaluokissa 66 %:ksi. Kun kaupungin palkkaluokissa 29.—40. eläkeprosentti jatkuvasti oli 60 % olisi syytä muuttaa se valtion viranhaltijain eläkeprosenttia vastaavaksi. Kaupunginvaltuusto päätti 1. 1. alkaen muuttaa viranhaltijain eläkesäännön 6 §:n 1 momentin seuraavaksi:

Täyden eläkkeen määrä on 66 % viranhaltijain niistä palkkaeduista, jotka hänellä on virasta eroamishetkellä, kuitenkin siten, että se 10. palkkaluokassa on 67 % mainituista palkkaeduista ja että se siitä alaspäin kohooa 2 % kultakin palkkaluokalta, niin että se ensimmäisessä palkkaluokassa on 85 %. Alemmassa palkkaluokassa alkoon prosenttimäärien vaihteluista johtuen kuitenkin maksettako suurempaa eläkettä kuin ylemmässä.

Työntekijäin eläkesäännön 8 §:n 2 momentti muutettiin seuraavaksi (ks. kunn. as. kok. n:o 42): täyden eläkkeen määrä on 66 % eläkepohjasta, kuitenkin siten, että viranhaltijain 10. palkkaluokkaa vastaavasta ja sitä pienemmästä eläkepohjasta määrätään täysi eläke soveltamalla viranhaltijain eläkesäännön 6 §:n 1 momenttia. Eläkepohjan ollessa kahden palkkaluokan loppupalkkojen määrien välissä, eläke lasketaan alemman palkkaluokan prosenttimäärän mukaan, jolloin eläkepohja ei kuitenkaan saa nousta ylemmän palkkaluokan eläkepohjaa suuremmaksi (25. 5. 468 §, ks. kunn. as. kok. n:o 41):

*Kaupungin luottamusmiesten palkkiosäännön mukaisten palkkioiden korottaminen.* Kaupunginvaltuusto päätti korottaa v. 1951 vahvistamansa Helsingin kaupungin luottamusmiesten palkkiosäännön mukaiset palkkiot 20 % 1. 1. 1956 lukien kuitenkin siten, että palkkioiden määrät tasataan lähinnä ylempään täyteen sataan markkaan (21. 9. 789 §, kunn. as. kok. n:o 102).

*Päivystyskorvauksia koskevan päätöksen tarkistaminen.* Kaupunginvaltuusto päätti muuttaa v. 1946 hyväksymänsä ja v. 1947 muuttamansa päivystysmääräysten 3) a. kohdan seuraavasti: »Jos viranhaltijan on oleskeltava määrättyssä työ- tai muussa paikassa, on tällaiselta varallaoloajalta, mikäli hän sinä aikana ei suorita varsinaisia virkatehtäviään, suoritettava hänelle korvaus.» Samalla kaupunginvaltuusto päätti, että päivystysmääräysten mainittua kohtaa oli sovellettava uudessa muodossaan 1. 1. lukien (4. 5. 421 §, kunn. as. kok. n:o 57).

*Virkasäännön 30 §:n 1 momentin täydentäminen.* Vt Öhman oli tekemässään aloitteessa ehdottanut (ks. v:n 1953 kert. I osan s. 7), että virkasäännön 30 §:n 1 momenttiin viimeisen lauseen edelle lisättäisiin sanat: »Palkkiota ei kuitenkaan suoriteta enemmästä kuin yhdestä kokouksesta päivässä samassa tehtävässä.» Kaupunginvaltuusto päätti, ettei aloite antanut aihetta toimenpiteisiin (4. 5. 409 §).

*Viranhaltijain palkkaluokituksen uudelleenjärjestely.* Merkittiin tiedoksi Suomen Kaupunkiliiton ja oikeusministeriön kirjelmät, jotka koskivat kaupungin virkojen palkkaluokituksen uudelleenjärjestelyä. Kaupunkiliiton hallitus oli ilmoittanut, että sen mielestä kaupunginvaltuuston päätöstä, joka koski kaupungin virkojen palkkaluokituksen uudelleenjärjestelyä, voitiin pitää kuntien ja kuntayhtymien viranhaltijain palkkauksen säännöstelystä 5. 1. 1955 annetun valtioneuvoston päätöksen 1 §:ssä ilmaistun periaatteen mukaisena. Oikeusministeriön taholta taas oli ilmoitettu, ettei sen taholta ollut estettä siihen, että niiden viranhaltijain palkkaus, joiden osalta ministeriö oli tämän hvväk-synvt, suoritettaisiin toistaiseksi kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti (23. 2. 187 §).

Kaupunginvaltuusto päätti muuttaa 1. 1. 1956 lukien virkasäännön 21 §:n lisäämällä siihen seuraavat palkkaluokat:

|     |          |          |          |          |          |        |        |       |
|-----|----------|----------|----------|----------|----------|--------|--------|-------|
| 41. | 119 000, | 124 950, | 132 090, | 140 420, | 148 750, | 5 950, | 7 140, | 8 330 |
| 42. | 126 000, | 132 300, | 139 860, | 148 680, | 157 500, | 6 300, | 7 560, | 8 820 |

sekä näin kuuluvan uuden 2 momentin:

»Kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien palkkaedut määräytyvät siten, että apulaiskaupunginjohtajan viran palkkaus ylittää 15 % palkkaluokittelun puitteissa korkeimman viran palkkauksen ja kaupunginjohtajan viran palkkaus 15 % apulaiskaupunginjohtajan viran palkkauksen.»

2) hyväksyä 1. 1. 1956 lukien virkojen palkkaluokituksen ja virkojen nimikkeiden muutoksen vakinaisten virkojen osalta mietinnön n:o 20 mukaisesti toimeenpantaviksi erinäisin muutoksin,

3) myöntää kaikille kaupungin viranhaltijoille yhden palkkaluokan suuruisen tasokorotuksen 1. 1. 1956 alkaen,

4) myöntää niille kaupungin viranhaltijoille, jotka ovat tulleet kaupungin palvelukseen viimeistään 1. 7. 1955 ja jotka jatkuvasti olivat kaupungin palveluksessa 15. 12. 1955 takautuvana kertakaikkisena korvauksena 25 000 mk kertomusvuodelta,

5) myöntää kaikille kaupungin viranhaltijoille vastaavasti yhden palkkaluokan suuruisen tasokorotuksen 1. 7. 1956 alkaen,

6) kehottaa kaupunginhallitusta järjestämään tilapäisten virkasuhteiden palkat vastaavien vakinaisten viranhaltijain palkkojen tasolle samoista ajankohdista alkaen,

7) kehottaa asianomaisia lauta- ja johtokuntia järjestämään työsuhteissa olevien kuukausipalkalla työskentelevien henkilöiden palkat samoista ajankohdista alkaen vastaavien viranhaltijain palkkojen tasolle,

8) määrätä, ettei kaupunki ryhdy muihin kuin edellä olevissa ponsissa mainittuihin tai virastojen tahi laitosten organisatorisista muutoksista aiheutuviin palkkajärjestelyihin ainakaan ennen 1. 7. 1956, mutta että kaupunki ei sen jälkeen kieltäydy vaadittaessa neuvottelemasta tässä järjesteltyssä ehkä havaittujen virheiden korjaamisesta, sekä

9) määrätä, että virkalääkärien palkkakysymys on otettava erillisenä käsiteltäväksi, niin pian kuin vireillä oleva sairaalalääkärien palkkauskysymys on tullut ratkaistuksi (28. 12. 1 141 §).



*Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin palkkojen korottamista* koskeva vt Vanhasen ym. aloite päätettiin lähettää kaupunginhallituksen valmisteltavaksi (28. 12. 1 145 §).

*Konekirjoituslisän maksamista koskevien määräysten tarkistaminen.* Muuttaen v. 1950 tekemänsä päätöstä kaupunginvaltuusto päätti, että sellaiselle kaupungin palveluksessa olevalle viranhaltijalle, jonka pääasiallisena työnä on konekirjoitus, voidaan palkkalautakunnan harkinnan mukaan maksaa konekirjoituslisää sillä edellytyksellä, että konekirjoitusnopeudesta voidaan katsoa olevan huomattavaa etua asianomaisen viran hoidolle, että konekirjoituslisän suuruus 1. 7. lukien on a) enintään 10. palkkaluokan mukaan palkatuille: 8 000 nettolyönnin nopeudesta  $\frac{1}{2}$  tunnissa 1 000 mk, 9 000 nettolyönnin nopeudesta 2 000 mk ja 10 000 nettolyönnin nopeudesta 3 000 mk kuukaudelta, b) 11. palkkaluokan mukaisesti palkatuille: 9 000 nettolyönnin nopeudesta 1 000 mk ja 10 000 nettolyönnin nopeudesta 2 000 mk kuukaudelta, ja c) 12. palkkaluokan mukaisesti palkatuille: 10 000 nettolyönnin nopeudesta 1 000 mk kuukaudelta (25. 5. 467 §, ks. v:n 1950 kert. s. 8).

*Työehtosopimukset.* Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä kaupungin ja Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskusjärjestön välillä sekä kaupungin ja Helsingin kaupungin maataloustyöntekijäin ammattiosaston välillä tehtävät uudet työehtosopimukset neuvottelupuolten kesken sovitussa muodossa (22. 6. 603 §, 14. 7. 658 §, 7. 9. 721 §, khn mtö n:o 6, 8, kunn. as. kok. n:o 107, 108).

*Leski- ja orpoeläkekassan sääntöjen muuttaminen.* Uuden palkkaluokituksen tultua voimaan kaupunginvaltuusto päätti muuttaa leski- ja orpoeläkekassan sääntöjen 5 §:n 1 momentin 1. 1. 1955 lukien seuraavaksi:

»Jäsenet jaetaan heidän palkkaluokkiensa mukaan seuraaviin eläkeluokkiin: I luokka, palkkaluokat 1—8, II luokka, palkkaluokat 9—12, III luokka, palkkaluokat 13—16, IV luokka, palkkaluokat 17—22 ja V luokka, palkkaluokat 23—» Sosiaaliministeriö hyväksyi 5. 9. mainitun muutoksen (8. 6. 542 §, 21. 9. 767 §, kunn. as. kok. n:o 98).

*Leski- ja orpoeläkkeiden uudelleenjärjestelyä koskevan päätöksen muuttaminen.* Leski- ja orpoeläkekassan hallituksen esityksestä kaupunginvaltuusto päätti muuttaa v. 1954 tekemänsä em. asiaa koskevan päätöksen 4) ponnen seuraavaksi:

»että leskieläke- ja kasvatusapusäännön mukainen eläke tai kasvatusavustus myönnetään vuoden kuluessa säännön voimaantulosta tehtävästä anomuksesta myös sellaisille ennen säännön voimaantuloa kuolleiden viranhaltijain ja työntekijäin leskille ja lapsille, jotka nauttivat eläkettä Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassasta, edellyttäen että he eivät kohdistaa leski- ja orpoeläkekassaan mitään vaatimuksia ja pidättämällä kuitenkin kaupungille kaupunginvaltuuston asianomaiselle ehkä myöntämän ylimääräisen eläkkeen määrän sekä soveltamalla eläkkeen tai kasvatusavustuksen yleisiin edellytyksiin nähden sen eläkesäännön määräyksiä, joka oli voimassa viranhaltijan tai työntekijän kuollessa tai siirtyessä eläkkeelle. Palkkalautakunnan myönnettyä leskieläke- ja kasvatusapusäännön mukaisen eläkkeen on Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassan lopetettava kassan sääntöjen mukaan suoritettavan eläkkeen maksaminen ja siirrettävä asianomainen rahasto-osuus kaupungille.»

Samalla kaupunginvaltuusto päätti, että eo. pontta sovelletaan uudessa muodossaan 1. 1. 1955 alkaen (4. 5. 410 §, ks. v:n 1954 kert. I osan s. 13).

*Vanhoiden eläkkeiden tarkistaminen.* Helsingin Kunnallisvirkamiesyhdistys oli ilmoittanut tehneensä jo v. 1948 esityksen eläkkeiden tarkistamisesta siten, että eläkkeissä otettaisiin huomioon suoritettavat ja aikaisemmin suoritettut palkkojen kuoppatarkistukset. Useita aloitteita oli myös tehty sekä eräiden viranhaltijaryhmien että koko viranhaltijakunnan eläkkeiden mainitunlaisesta järjestelystä. Koska esitykset eivät kuitenkaan olleet johtaneet tulokseen, oli Kunnallisvirkamiesyhdistys uudistanut esityksensä viitaten siihen, että valtio jo usean vuoden ajan oli ottanut huomioon viran- ja toimenhaltijain eläkkeissä palkkojen kuoppatarkistukset. Saatuaan asiasta palkkalautakunnan ja kaupunginhallituksen lausunnot kaupunginvaltuusto päätti,

1) että 1. 1. 1947 alkaen myönnettyt viranhaltijain sääntömääräiset eläkkeet ja leskieläke- ja kasvatusapusäännön mukaiset eläkkeet tarkistetaan yksityiskohtaisesti siten, että nämä eläkkeet tulevat vastaamaan samasta tai vastaavasta virasta alkuaan hyväksitetun palvelusajan mukaan päätöksentekoaikana myönnettäviä eläkkeitä,

2) että ennen 1. 1. 1947 myönnettyt vastaavat eläkkeet korotetaan prosentuaalisella korotuksella siten, että prosenttimäärä eri viranhaltijaryhmiin nähden määrätään edellä mainitussa yksityiskohtaisessa tarkistuksessa saatujen tulosten perusteella,

3) että työntekijäin eläkkeet tarkistetaan vastaavalla tavalla,  
 4) että myös ylimääräiset eläkkeet tarkistetaan vastaavia periaatteita noudattaen,  
 5) että edellä 1)—4) kohdissa mainitulla tavalla korotetut eläkkeet suoritetaan 1. 1. 1956 alkaen siten, että ennakkona eläkkeiden korotuksesta suoritetaan sanotusta päivästä lukien 10 % korotus silloin voimassa olleisiin eläkkeisiin kunnes eläkkeiden uudelleen laskenta on loppuunsaoritettu,

6) että edellä 1)—4) kohdissa mainituille eläkkeensaajille suoritetaan kertomusvuodelta kertakaikkisena eläkkeen korotuksena kullekin 10 000 mk sekä

7) että eläkkeiden tarkistus on jatkuvasti suoritettava samassa suhteessa kuin viranhaltijain palkkoja korotetaan.

Samalla kaupunginvaltuusto päätti kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään asiassa kiireellisiin toimenpiteisiin (28. 12. 1 142 §).

*Virkavuosien laskeminen.* Kivelän sairaalan tp. mielisairaanhoidaja A. Mäkelä oikeutettiin lukemaan hyväkseen ikälisiä varten Kammion Sairaskoti OY:ssä palvelemaansa aika 15. 8. 1949 — 31. 3. 1952 (26. 1. 69 §).

Palolaitoksen kapellimestari A. Gobert oikeutettiin lukemaan hyväkseen eläkettä varten 1. 4. 1932 — 31. 12. 1939 palokunnan orkesterin johtajana palvelemaansa aika (25. 5. 466 §).

*Ylimääräinen eläke* myönnettiin mielisairaanhoidajattarelle T. V. Jopilalle ja kirvesmies A. J. Laaksoselle (8. 6. 555 §, 9. 3. 241 §).

*Leskieläkkeitä* myönnettiin seuraaville henkilöille:

| Eläkkeensaajan miesvainaja                  |                            |                    | Ajankohta, josta eläke maksetaan | Eläkemäärä kuukautta kohden, mk |
|---------------------------------------------|----------------------------|--------------------|----------------------------------|---------------------------------|
| Virasto tai laitos, jossa viimeksi toiminut | Nimi                       | Virka tai toimi    |                                  |                                 |
| Kaupunginorkesteri                          | J. Ahlgren <sup>1)</sup>   | klarinetinsoittaja | 1. 5. 1955                       | 3 170                           |
| Bengtsärin koulukoti                        | H. J. Ekholm <sup>2)</sup> | koulukodin johtaja | 1. 1. 1955                       | 13 010                          |
| Rakennusvirasto                             | A. Helenius <sup>3)</sup>  | työmies            | 1. 10. 1954                      | 4 230                           |

*Evätyt eläkeanomukset.* Kaupunginvaltuusto ei katsonut olevan syytä myöntyä niihin ylimääräistä eläkettä koskeviin anomuksiin, joita seuraavat henkilöt olivat tehneet: aputyöntekijä Y. L. Ekströmin leski, puistotyöntekijä I. M. Enlund (12. 1. 36 §), yövärtijä V. V. Forsbackan leski (20. 4. 379 §), työntekijä A. Himanen, (21. 12. 1 137 §), liikennelaitoksen ent. järjestyksenvalvoja A. A. B. Ilander (20. 4. 379 §, 8. 6. 555 §), sekatyöntekijä A. T. Jokisen leski lapsineen (8. 6. 555 §), konemestari K. Jylhämön leski (4. 5. 426 §), ent. aputyöntekijä P. Korhonen (9. 3. 241 §), huoneenvuokratoimiston ent. apulaissihteeri K. V. Linderoos (23. 3. 301 §), maataloustyöntekijä L. I. Lith (9. 3. 241 §), sähköasentaja V. H. Mela (23. 3. 301 §), rakennusviraston vartijan F. E. Merikukan leski (8. 6. 555 §, 21. 9. 806 §), seppä J. E. Mäenpään leski (21. 9. 806 §), aputyöntekijä J. V. Peltonen (12. 1. 36 §), karjakko A. Pennanen, aputyöntekijä V. V. Salama (5. 10. 855 §), kirvesmies J. Stylman ja toimentaja E. J. Viitasaaren leski (25. 5. 496 §).

*Kaupungin oman ansiomitalin perustaminen.* Kaupungin viranhaltijoille ja työntekijöille on kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti jaettu Kaupunkiliiton ansiomerkkejä tunnustukseksi pitkäaikaisesta palveluksesta. Siten on esim. vähintään 30 vuotta kaupungin palveluksessa olleelle esitetty myönnettäväksi kultainen ansiomerkki ja vastaavasti 40 ja 50 v:n jälkeen ao. merkit. Hopeiset ansiomerkit 20 ja 25 vuoden palveluksen perusteella on esitetty myönnettäväksi ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomainen siirtyy eläkkeelle ennenkuin on ollut kaupungin palveluksessa 30 vuotta. Ansiomerkkien saajien keskuudessa on herättänyt ihmetystä se, että kaupunki palkitsee uskollisia palvelijoitaan suhteellisen vähäpätöisellä hopeisella, rintaneulan näköisellä merkillä, jota esim. miespuoliset henkilöt eivät mielellään kannan. Lisäksi on kuulunut arvostelua sen johdosta, ettei merkki osoita, että asianomainen on ollut nimenomaan Helsingin kaupungin palveluksessa. Kaupunginhallitus on pitänyt oman ansiomitalin perustamista suotavana ja

<sup>1)</sup> Kvsto 21. 9. 806. — <sup>2)</sup> S:n 5. 10. 855 §. — <sup>3)</sup> S:n 20. 4. 379 §.

todennut, että esim. monella Ruotsin kaupungilla on oma vuosittain jaettava ansiomerkkinsä. Kaupunginhallituksen ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti perustaa Helsinki-mitali-nimisen ansiomitalin, joka on lyötettävä 18 karaatin kullasta kaupunginhallituksen vahvistaman mallin mukaisesti sekä hyväksyä seuraavat

*Helsinki-mitalin jakoa koskevat määräykset*

1 §.

Helsinki-mitali myönnetään tunnustukseksi pitkäaikaisesta ansiokkaasta toiminnasta Helsingin kaupungin hyväksi,

1) Helsingin kaupungin palveluksessa oleville tai eläkkeelle siirtyneille viranhaltijoille ja työntekijöille,

2) sellaisten yhtiöiden palveluksessa oleville tai olleille henkilöille, joiden yhtiöiden osakkeista Helsingin kaupunki omistaa vähintään kolme neljännestä,

3) Helsingin kaupungin luottamustehtävissä toimiville tai toimineille luottamushenkilöille.

Mitali voidaan myöntää myös muille henkilöille, joiden on katsottava toiminnallaan ansainneen kaupungin tunnustusta.

2 §.

Edellytyksenä mitalin myöntämiseen 1 §:n 1) ja 2) kohdassa mainitulle henkilölle on,

1) että hänen palvelusaikansa vähintään viidellä vuodella ylittää Helsingin kaupungin täyden eläkkeen saamiseen vaadittavien eläkevuosien määrän, jolloin palvelusajaksi luetaan aika, jona asianomainen on ollut

a) Helsingin kaupungin palveluksessa,

b) ennen Helsingin kaupungin palvelukseen tuloaan kaupunkiin liitettyjen kuntien palveluksessa,

c) ennen Helsingin kaupungin palvelukseen tuloaan luovutetun alueen kaupunkikuntien palveluksessa,

d) välittömästi ennen Helsingin kaupungin palvelukseen tuloaan sellaisen yleisen tai yksityisen laitoksen, liikkeen tai kiinteistön palveluksessa, joka on siirtynyt kaupungin haltuun,

e) 1 §:n 2) kohdassa mainitun yhtiön palveluksessa.

2) että hänen palveluksensa on arvosteltu ansiokkaaksi.

Ehtona mitalin myöntämiselle 1 §:n 3) kohdassa mainitulle henkilölle on, että hän on toiminut Helsingin kaupungin tai sitä ennen kaupunkiin liitettyjen kuntien taikka luovutetun alueen kaupunkikuntien luottamustehtävässä yhteensä vähintään 20 vuotta.

Erityisissä poikkeustapauksissa voi mitalin myöntäminen tulla kysymykseen, vaikka tässä pykälässä mainittuja vähimmäisaikamääriä ei ole saavutettu.

3 §.

Mitalin myöntää 1 §:n 1) ja 2) kohdassa mainituille henkilöille kaupunginhallituksen yleisjaosto kaupunginhallituksen jäsenen taikka asianomaisen lauta- tai johtokunnan ehdotuksesta sekä 1 §:n 3) kohdassa ja saman pykälän 2 momentissa mainituille henkilöille sekä 2 §:n 3 momentissa mainituissa tapauksissa kaupunginhallitus kaupunginjohtajan ehdotuksesta.

4 §.

Kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien tulee vuosittain maaliskuun kuluessa esittää kaupunginhallituksen yleisjaostolle luettelo niistä heidän alaistensa laitosten palveluksessa olevista tai eläkkeelle siirtyneistä, 1 §:n 1) ja 2) kohdassa mainituista henkilöistä, jotka edellisen vuoden päättyessä olivat täyttäneet mitalin saamisen ehdot ja jotka muuten katsotaan voivan tulla kysymykseen mitalia jaettaessa. Ote asianomaisten henkilö-korteista tai, jollei sellaista ole, muu luotettava selvitys palvelusajasta, on liitettävä luetteloon.

## 5 §.

Mitalit jaetaan asianomaisille vuosittain 12 päivänä kesäkuuta. Mitalin saajien nimet on vuosittain julkaistava kaupunginvaltuuston asiakirjojen erillisenä numerona (30. 11. 1 046 §).

*M u u t a s i a t*

*Viranomaisten toimituskirjojen lunastusmaksut ja asiakirjojen lähettämisestä kannettavat maksut.* Kumoten v. 1947 vahvistamansa ja v. 1951 muuttamansa taksan Helsingin kaupungin viranomaisten toimituskirjoista kannettavista lunastuksista kaupunginvaltuusto vahvisti mainittuja lunastusmaksuja koskevan uuden taksan sovellettavaksi 1.10. lukien (21. 9. 790 §, ks. kunn. as. kok. n:o 103, v:n 1947 kert. I osan s. 6. ja 1951 kert. I osan s. 13).

*Kaupunginhallinnon organisaation uusiminen ja käsittelyjärjestyksessä esiintyvien mahdollisten puutteellisuuden selvittäminen.* Vt Hakulinen ym. olivat asiaa koskevassa aloitteessaan maininneet, että kaupunginvaltuustossa oli eri yhteyksissä todettu kaupungin organisaation useilta osiltaan olevan vanhentuneen. Tämä ilmiö, joka on havaittu myös muiden Pohjoismaiden pääkaupungeissa, johtuu etupäässä väkiluvun suuresta lisääntymisestä. Näissä organisaatiota on kuitenkin jatkuvasti kehitetty mm. siten, että valtiotalta on lainsäädännöllisessä toiminnassa määritellyt pääkaupungin aseman aivan toisella tavalla kuin muiden kaupunkien. Helsinki sen sijaan on rinnastettu muihin kaupunkeihin, ja kunnallislait ovat perusrakenteeltaan pysyneet samoina. Kunnallisten tehtävien jatkuvan laajentumisen asettaessa pääkaupungin organisaatiolle entistä suurempia vaatimuksia on voitu todeta, että entinen organisaatio suosii pienten asioiden käsittelyä ratkaisevissa ja päättävissä elimissä suurten kysymysten sen sijaan jäädessä sellaisille elimille, joille ne kohtuuden nimessä tuskin kuuluvat. Aloitteentekijät olivat esittäneet, että kaupunginhallitus kiireellisesti asettaisi komitean selvittämään kaupunginhallinnon organisaatiossa ja asioiden käsittelyssä olevat puutteet ja tekemään esityksen mahdollisten ohjesääntöjen muuttamiseksi sekä jos se katsottiin tarpeelliseksi tekemään myöskin esityksiä lainsäädännöllisten uudistusten aikaansaamiseksi. Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi (30. 11. 1 067 §).

*Esikaupunkitoimikunnan uudelleen järjestäminen.* Vt Bruun ym. olivat tekemässään aloitteessa ehdottaneet, että kaupunginvaltuusto kehottaisi kaupunginhallitusta ottamaan v. 1946 tekemänsä päätöksen esikaupunkitoimikunnan perustamisesta uudelleen harkittavaksi ja tekemään esityksen esikaupunkilautakunnan asettamisesta. Aloite päätettiin lähettää kaupunginhallituksen valmisteltavaksi (9. 11. 964 §).

*Kaupungin asumalähiöiden kehittäminen.* Vt Eriksson-Lihr ym. olivat v. 1954 tehneet asiaa koskevan aloitteen, jonka johdosta kiinteistölautakunta antamassaan lausunnossa oli ilmoittanut mm., että kaikille uusille asuntoalueille on asemakaavaehdotuksissa suunniteltu paikalliset liikekeskukset sekä tontit yhteislaitoksia, kuten kouluja, urheilu- ja kansalaistaloja ym. varten. Varhaisemmin muodostuneiden asumalähiöiden, esim. Lautta- saaren ja Munkkiniemen aikaisempi rakentaminen ja maanomistusolot sensijaan asettivat esteitä asemakaavan laatimiselle yhtä selväpiirteisesti kuin uusille alueille. Myöskään ei tonttivarauksia voitu tehdä samassa määrin kuin siellä, missä kaupunki omisti maata. Uusia alueita perustettaessa on kaupunki ensimmäisenä rakentanut kansakoulut, joita varten on laadittu yleissuunnitelma ja rakentamisohjelma. Samoin on lastentarhoja varten laadittu yleissuunnitelma, jota on toteutettu varojen mukaan. Liikekeskuksen rakentaminen sen sijaan on jäänyt jälkeen ja myymälätarve on tyydytetty sijoittamalla alueelle ensisijassa myymälöitä elintarvikkeita varten, erikoisliikkeiden perustamisen jäädessä odottamaan tarpeeksi suurta asukasmäärää ja ostovoimaa. Kansalaistaloja ei ollut vielä millekään asuntoalueelle rakennettu, mutta eräitä tontteja oli tarkoitusta varten varattu. Edelleen oli asemakaavaosastolla selvitettävänä yleiskaavaa varten laadituissa tutkimuksissa mainitunlaisten yhteislaitosten tarve eri kaupunginosia varten. Eräiden lautakunnan jäsenten mielestä olisi keskustelutilaisuuden järjestäminen kaupungin ja esikaupunkialueen edustajien kesken omiaan selventämään eri kaupunginosien tarpeita ja luomaan perustan kokonaissuunnitelmalle, jonka puitteissa alueita olisi kehitettävä. Kaupunginhallitus huomautti, että v. 1952 käsiteltäessä liitosalueiden kunnallispiirin perustamista

koskevaa aloitetta, päädyttiin kielteiseen tulokseen, jota mm. oli perusteltu sillä, että kunnan jokaisella jäsenellä oli kunnallislain mukaan oikeus tehdä kunnan viranomaisille aloitteita yhteisistä asioista. Mainittua oikeutta olivat esikaupunkialueella asuvat jäsenet ja järjestöt suuressa määrin käyttäneet, joten kaupungin viranomaiset olivat saaneet tietoonsa esikaupunkialueella asuvien kuntalaisten toivomukset olojen kehittämisestä. Edelleen oli kaupunki uusia asemakaavasuunnitelmia laadittaessa käyttänyt hyväkseen Helsingin Kauppakamarin perustaman, liike-elämän sijoituskysymyksiä tutkivan valiokunnan asiantuntemusta. Kaupunginvaltuusto päätti, ettei aloite antanut aihetta toimenpiteisiin (7. 9. 743 §, ks. v:n 1954 kert. I osan s. 14).

*Vaaliluetteloiden laatimistavan uudistaminen.* Vt Modeen ym. olivat v. 1953 tehneet otsikossa mainitun aloitteen, jonka johdosta kaupunginhallitus ilmoitti sisäasiainministeriön, poliisilaitoksen, lääninhallituksen, seurakuntien, maistraatin ja tilastotoimiston edustajien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella päättäneensä pyytää sisäasiainministeriötä kiireellisesti ryhtymään toimenpiteisiin poliisilaitoksen osoite- ja henkikirjoitustoimiston toiminnan uudelleen järjestämiseksi siten, että yhteistoiminnassa Helsingin evankelisluterilaisten seurakuntien ylläpitämän päärekisterin kanssa saataisiin kaupunkia varten yhteinen väestörekisteri mm. henkikirjoitusta ja vaaliluetteloiden laatimista varten. Samalla kaupunginhallitus oli päättänyt pyytää ministeriötä asian käytännöllisten ja yksityiskohtaisten seikkojen selvittämistä varten asettamaan komitean, johon valtion edustajan lisäksi olisi kutsuttava myös kaupungin ja seurakuntien edustajia. Kaupunginvaltuusto päätti, ettei asia siinä vaiheessa antanut aihetta enempiin toimenpiteisiin (23. 2. 184 §, ks. v:n 1953 kert. I osan s. 12).

## 2. Rahatointa koskevat asiat

*V:n 1954 tilit ja tilinpäätös.* Kaupungin v:n 1954 tilinpäätöksen valmistuttua merkittiin tiedoksi seuraava ko. vuoden tulos:

|                                       |               |               |
|---------------------------------------|---------------|---------------|
| Menosäästöt .....                     | 1 605 602 714 |               |
| Ylitulot .....                        | 1 724 730 020 |               |
| Tulot talousarvion ulkopuolella ..... | 102 074 608   | 3 432 407 342 |
| Menoylitykset .....                   | 1 277 641 537 |               |
| Tulovajaukset .....                   | 1 199 302 186 | 2 476 943 723 |
| Vuoden ylijäämä .....                 |               | 955 463 619   |

Rahoitustase osoitti vastaavaa 25 186 683 850 mk ja vastattavaa 24 231 220 231 mk, jolloin rahoitussäästöksi jäi 955 463 619 mk. Varat nousivat 63 290 038 246 mk:aan ja velat 4 716 060 889 mk:aan (20. 4. 374 §).

*Lisämäärärahat ja ylitysoikeuden myöntäminen.* Kaupunginvaltuusto myönsi kertomusvuoden aikana lukuisissa tapauksissa lisämäärärahoja aikaisemmin hyväksytyihin taroituksiin tahi antoi lauta- ja johtokunnille oikeuden määrärahojen ylittämiseen tahi edellisinä vuosina syntyneen säästön siirtämiseen kertomusvuonna käytettäväksi. Näitä asioita koskevat päätökset on jätetty mainitsematta tässä kertomuksessa, koska niiden yksityiskohtainen luetteleminen on katsottu tarpeettomaksi siitä syystä, että Kaupungin tilit ja tilinpäätös -nimiseen julkaisuun sisältyy tarkka selvitys ko. asioista. Yleensä määrärahan ylitykset ovat lähinnä johtuneet siitä, että menojen suuruutta on ollut mahdotonta edeltäpäin tarkoin arvioida, tahi ovat ylitykset johtuneet valtuuston päätöksestä automaattisesti aiheutuneista lisääntyneistä tarpeista, joita varten on ollut välttämätöntä myöntää määräraha. Määrärahoja koskevia päätöksiä on kuitenkin selostettu tässäkin kertomuksessa esim. siinä tapauksessa, että määrärahan käyttötarkoitus on muuttunut tai päätökseen on liittynyt jotakin oleellisesti uutta.

*Palkkajärjestelyjä varten varatun määrärahan ylittäminen.* Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti palkkajärjestelyihin oli kertomusvuonna varattu 232 milj. mk. Tiliylytysten välttämiseksi sekä kertomusvuonna tehtävän säästölaskelman laatimisen helpottamiseksi pyydettiin eri virastoilta ja laitoksilta tietoja palkkatilien lisämäärärahan tarpeesta. Saatujen tietojen mukaan olisi palkkajärjestelymäärärahoja saatava ylittää n. 90